

NACIONALISTA (BEZÁRKÓZÓ) TÁRSADALOM A POSZT-MODERN KORBAN – AVAGY ÉSZAK KOREA ESETE

Tibor ZSIGMOND¹

ABSTRACT

The study deals with the foreign policy of the Democratic People's Republic of Korea (DPRK). North Korea is a state that is unique by the nature of its political system and stability. The DPRK celebrated its 70th anniversary in September 2018 - so it was established before the postmodern age (1960s), but is still “viable” to this day. During this period, the North Korean system remained almost unchanged despite fundamental changes in the international world. The DPRK was established as a second state on the Korean Peninsula at the beginning of the Cold War. There were both external and internal reasons for the division of the ethnically unified Korean nation into two states. The external reasons were related to the agreement on the joint administration of Korea - until the elite could govern the state independently. Internal causes were related to the polarization of the domestic and exiled political elites, which were divided into two groups of antagonists.

KEYWORDS

North Korea, political system, nacionalism, closed societies, identity

BEVEZETŐ

Az alábbi tanulmány Koreai Népi Demokratikus Köztársaság (KNDK) külpolitikájával foglalkozik. Észak-Korea olyan állam, amely politikai rendszerének és stabilitásának természeténél fogva egyedi. A KNDK 2018. szeptemberében ünnepelte 70. évfordulóját – tehát már a posztmodern kor előtt (1960-as évek) jött létre, azonban a mai napig „életképes”. Ezen időszak alatt az észak-koreai rendszer a nemzetközi alapvető változások ellenére szinte változatlan maradt. A KNDK-t a hidegháború kezdetén a Koreai-félszigeten második államként hozták létre. Az etnikailag egységes koreai nemzet két államra osztódásának külső és belső okai is voltak egyaránt. A külső okok Korea közös adminisztrációjáról szóló megállapodással voltak összefüggésben – amíg az elit nem tudta önállóan kormányozni az államot. A belső okok a belföldi és a száműzött politikai elit polarizációjához kapcsolódtak, amelyek két antagonista csoportra osztódtak. [1] [4] [9]

A KNDK külpolitikája a hidegháború alatt nagyon pragmatikus volt. Az állam vezetése tisztában volt a két partnerrel – a Szovjetunióval és Kínával – szemben fennálló hátrányaival, melyek az ország méretéből, hatalmi potenciáljából és valódi befolyásából származtak. Ugyanakkor a KNDK gazdaságilag függött a keleti blokk partnereitől, mivel a „barátságos államok” segítséget nyújtottak és a kereskedelem barteres csere formájában zajlott, nem pedig normál piaci árakon. Annak ellenére, hogy hátrányos helyzetben van a nagyhatalmakkal, Észak-Korea a hidegháború alatt megőrizte saját külpolitikai függetlenségét. A politikai elit nagyon észszerűen állt ezekhez az államokhoz. Úgy tartották, hogy a nagyhatalmak elsősorban saját érdekeikkel foglalkoznak és a szövetségeseik érdekei csak másodlagosak. Az egyik eszköz, amely lehetővé tette a KNDK számára, hogy megőrizze függetlenségét, az elképzelések egységén és az ellenzéki politika szisztematikus megszüntetésén alapuló belső politika volt. A kormányzó elit képes volt ellenállni a partnerei politikai rendszerében bekö-

vetkezett változásoknak és egy stabil totalitárius intézményt épített fel, amely a mai napig egyedülálló létezésének hossza és a belső kohézió mértéke szempontjából. [4] [9]

A hidegháború vége, a keleti blokk összeomlásával és a Szovjetunió pusztulásával Észak-Koreát „nagyon nehéz” helyzetbe hozta. Az eddig barátságos közép- és kelet-európai államok demokratizálódását, valamint az Oroszországban zajló változásokat az észak-koreai vezetés nagy figyelemmel és „félelemmel” követte. Az állam elsődleges célja annak megakadályozása volt, hogy ez a tendencia befolyásolja a KNDK-t is. Az a tény, hogy a várakozások ellenére nem történt meg az országban a rendszerváltás, továbbra is számos elemzés tárgyát képezi a szakértők körében. A rezsim a mai napig olyan stabilitási elemeket mutat, amelyek a modern világtörténetben példa nélküli volt. A mai napig nincs „bizonyíték” a létező ellenzékéről, a lakosság tiltakozásairól. Közvetlenül a hidegháború után, 1991-ben, Kim Dzsongil a világban zajló változásokat „átmenő történelmi örvényként” jellemezte, amely akkor alakult ki, amikor „az emberiség az új függetlenség világába haladt”. Kim szerint „a szocializmus frusztráltsága és a kapitalizmus újjáéledése” néhány országban csak átmeneti jelenség volt. Feltételezése – függetlenül attól, hogy valóban hitt benne, vagy csak jól megcélzott propaganda része volt – nem bizonyult helytállóknak. Az észak-koreai politikának alkalmazkodnia kellett a megváltozott külső környezethez, sőt a működését befolyásoló belső eseményekre is, különös tekintettel a gazdasági helyzetre. [1] [4] [7] [9]

Az ország külpolitikájának alapjai

Az államok külpolitikájának elemzése és értékelése során meg kell vizsgálni, hogy egy adott pillanatban hogyan viselkedik az adott állam és ennek alapján kell megbecsülni, hogy hogyan fog a jövőben. Ezen viselkedések vizsgálata során számos irányzat alakult ki az irodalomban. A realizmus elmélete szerint az államra annak hatalmának és biztonsági érdekeinek prizmáján keresztül összpontosít. Ez azon a meggyőződésen alapul, hogy az állam racionális szereplő és ez a racionalitás tükröződik viselkedésében. Azt is feltételezi, hogy egy állam nem bízhat teljes mértékben más államokban, hanem csupán önmagára számíthat, azonban szükség esetén másokkal együtt kell működnie ahhoz, hogy létezésének alapjait biztosítsa. Egy másik felfogás szerint az állam a kultúra, a történelem, a társadalom fejlődésének és az értékek fontosságát hangsúlyozó fogalmakból áll, amelyek alapvetően befolyásolják azt, hogy az állam hogyan érzékeli önmagát és helyzetét a nemzetközi kapcsolatokban. Ebben az esetben a „stratégiai kultúráról”, mint elemző koncepcióról beszélünk. A harmadik felfogás alapján az állam olyan koncepciókból áll, amelyek hangsúlyozzák a nemzeti szereplők külpolitikai döntéshozatalra gyakorolt hatását, a politikai elitet alkotó csoportok érdekeit, valamint az adott államban élő polgárok érdekeit is. A negyedik csoportot olyan megközelítések képviselik, amelyek az államok közötti együttműködés erőforrásaira és okaira összpontosítanak a nemzetközi kapcsolatokban, továbbá a szabályok és intézmények befolyását, amelyet az államok gyakran hoznak létre politikájukra. A következő irányzat csoportjába tartoznak a pszichológiában kifejlesztett fogalmak és megközelítések, valamint a szociológia is, amelyek tisztázzák az egyéni viselkedés – a politika – tendenciáját egy adott helyzetben. Az összes megközelítés kombinációja adja a legrészletesebb képet az állam külpolitikájáról.

A KNDK esetében e megközelítések kombinációjával a következő tényezőkre kell összpontosítanunk:

az állami identitás forrásai

a döntéshozatal

a legközelebbi szomszédokkal fennálló kapcsolatok

a szerződések és a történelmi tapasztalatok

az állammal való hatalmi viszony és az állami érdekek lehetséges hatalmi konfliktusa

nemzetközi kapcsolatok

tagság különböző szervezetekben
a kötelezettségek teljesítésének képessége.

A KNDK külpolitikai elemzését két fő időszakra oszthatjuk – a hidegháború alattira és a hidegháború utánira. Az első időszak nemcsak intézményi és ideológiai szempontból formálta az államot, hanem a külpolitika alapelveinek kialakítását is befolyásolta. A mai napig tartó második időszakot egyrészt a környező eseményekre való reagálás, másrészt a világ eseményeitől való függetlenségre tett erőfeszítések jellemzik, alternatív módon lehetőségeket teremtettek saját érdekeik és igényeik megvalósítására. [1] [5]

A KNDK külpolitikáját speciális propagandával vezeti az állam, mely során a sajátos ideológiáját magyarázza és bizonyítja az állam vezetése 1970-es évek óta. Ezt a marxizmus-leninizmus „hazai változatának” értelmezték. Ennek a hivatalos ideológiának a neve „dzsucse” (másképpen csucshe), melynek alapelveit Kim Ir Szen ismertette beszédeiben. A dzsucsen keresztül a KNDK külpolitikáját pragmatikusnak és észszerűnek tekinthetjük, és az elsődleges előnyök elérésére törekszünk, amelyek az adott magatartásból származhatnak. 2019. áprilisáig az ideológia az észak-koreai alkotmány részét képezte, ahol vezérelveként írták le. [2] [5] [6]

A hidegháború vége után, Kim Dzsongil megjelenésével, az ideológiát kiegészítette a „songun” elv – az első a hadsereg. Ezen elv alapján az állami ügyeket alárendelték a katonaság szükségleteinek és érdekeinek. A hadseregnek a társadalomban betöltött jelentőségére a hangsúlyt a pártszervezetek és a pártszervek funkcióinak gyengülése helyezte át – az országban tapasztalt éhínség következtében. Ugyanakkor a songun-vezérelt politika érvként szolgált a nukleáris és rakéta-program kidolgozásához. A népesség nehéz gazdasági helyzete ellenére az élelmiszerek és a pénzeszközök elsősorban a hadsereghez kerültek. Ennek oka az volt, hogy „csak Kim Dzsongil vezetése alatt álló erős hadsereg biztosíthatja Észak-Korea biztonságát és túlélését ellenséges nemzetközi környezetben”. [2] [5] [6] [8]

A jelenlegi vezető megérkezésekor a dzsucse elképzelést és a songun elvet kiegészítette a „bjungjin” elv – a gazdaság és a nukleáris program párhuzamos fejlesztése. Uralkodásának első éveiben Kim Dzsongun elsősorban egy nukleáris program kidolgozására és a nukleáris elrettentő eszközök megszerzésére összpontosított. Az elmúlt 2 évben a propaganda hangsúlyozta a gazdasági fejlődést, amelyet a KNDK sikeresen el fog érni a szankciórendszer által okozott kedvezőtlen helyzet ellenére. [2] [5] [6] [8]

Az ideológia alapelveit és mindkét kiegészítését önellátásként, függetlenségként – elsősorban a külső szereplőkkel szemben – értelmezzük. Az ideológia kijelenti, hogy a KNDK, mint állam, képes teljesen függetlenül működni, saját erőforrásait és képességeit felhasználva a további fejlődéshez. A dzsucse részét képezte a politikai és önvédelmi függetlenség, valamint az önellátás közgazdaságban. A valóságban azonban más volt a helyzet. Ezen területek egyike sem működött önállóan és függetlenül. Létrehozása óta a KNDK támogatásban részesült, és kereskedelmi kapcsolatokat létesített a keleti blokk országaival. A hidegháború befejezése után, és valójában továbbra is kereskedelmet folytat a fegyverek és a hadi technológia területén, sőt egyes információk szerint, a KNDK kábítószer-kereskedelemben is részt vesz. A KNDK függése és érzékenysége a külső fejleményekkel szemben nemcsak a gazdaságban tükröződik – amely a szankciórendszer következtében problémás – hanem különösen a nukleáris és rakéta-programok kidolgozása során. Számos elemzés erősíti meg a kapcsolatot a programfejlesztéssel és az USA külpolitikájával a hidegháború vége óta végrehajtott katonai beavatkozások révén. [2] [5] [8]

A külpolitikában viszonylag erős pragmatizmus és racionalitás figyelhető meg másik mindkét időszakban. Létrehozása óta a KNDK egyensúlyt keresett saját és más, sokkal nagyobb szereplők érdekei között. Mindenekelőtt a politikai vezetők mindig arra törekedtek,

hogy az egyes helyzetekből a lehető legnagyobb előnyöket használják ki, méghozzá a rendszer számára, annak stabilitása és folyamatos fennmaradása érdekében. [2] [5] [8]

Ha megvizsgáljuk az észak-koreai külpolitikát irányító alapelveket, akkor azok olyanok, mint amelyeket „a nemzetközi kapcsolatok reális elmélete” tankönyvéből vágta ki. Külső környezetét nagy óvatossággal figyeli és kezeli – itt fontos szerepet játszik a történelmi tapasztalat. A lehetséges szövetségekkel vagy partnerségekkel kapcsolatos bizalmatlanság jelen van Észak-Korea politikai elitjének minden generációjának tagjainál. Ez a Koreai-félsziget hosszú távú történelmi tapasztalataiból származik. A KNDK tisztában van azzal, hogy a környező nagyhatalmak sokkal nagyobb szabadságot élveznek saját tevékenységeik végrehajtása során és kevés olyan mechanizmus létezik, amelyek megakadályozzák érdekeik megvalósítását. [3] [5] [8]

Ami az állami tisztviselőktől eltérő szereplők befolyását és érdekeit illeti, a politikai elitnek monopóliuma van a döntéshozatalban. Mára látható, hogy az alkotmány utolsó változtatása után a rendszer még „egyedibbé” vált. Ezt megerősíti az a tény, hogy Kim Dzsongun neve még életében megjelent az alkotmányban, ami a két korábbi vezetővel csak elhalálózásuk után történt meg. Ugyanakkor a KNDK megalakulása óta az állam vezetésében vagy a hadseregben lévő csoportok minden erőfeszítése nyilvánosságra került és „el lett távolítva”. Erre jó példa Csang Szongthek, aki Kim Dzsongun nagybátyja volt. Politikai és katonai vezető volt ám 2013-ban kivégezték hazaárulás vádjával. Ezen eset a mai napig sok kérdést hagyott maga után. [2] [3] [5] [8]

DISZKUSZIÓ ÉS BEFEJEZÉS

2018 óta viszonylag jelentős változás történt az észak-koreai külpolitikában. Újévi beszédében Kim Dzsongun kijelentette, hogy hajlandó találkozni bármely vezetővel, akinek pozitív szándékai vannak a Koreai-félszigettel kapcsolatban. Ez előkészítette a terepet arra, amit számos elemző diplomáciai támadásnak hív. Kim először találkozott más államok legmagasabb képviselőivel, 7 évvel a vezető pozícióba lépése után. Mun Dzsein dél-koreai elnökkel folytatott találkozó előkészítették az utat a kétoldalú kapcsolatok további fejlődéséhez. A 2018 őszi Phenjanban aláírt példátlan katonai megállapodás ellenére a két korea közötti kapcsolatok az elmúlt közel két évben „kihültek”.

Hszi Csin-ping kínai elnökkel folytatott öt találkozó eredményeként megújultak a KNDK és Kína közötti kapcsolatok, és fokozódott a kormányzati tisztviselők és a lakosság közötti cserék. Kína részben beszüntette az ENSZ Biztonsági Tanácsa által kiszabott szankciók alkalmazását. Ezenkívül a Vlagyimir Putyin orosz elnökkel tartott csúcstalálkozó eredményeként a kétoldalú kapcsolatok hivatalosan is újraindultak, és néhány észak-koreai munkavállaló visszatérhetett Oroszországba. Mégis mindezek közül a legnagyobb érdeklődés az Egyesült Államok elnökével, Donald Trumppal tartott két találkozót övezte. Az első csúcstalálkozó viszonylag „homályos eredményt” hozott, azonban az elsősorban a kétoldalú kapcsolatokra irányuló nyilatkozatot mindkét politikus aláírta. A második csúcstalálkozó idő előtt véget ért, miután Donald Trump elnök távozott az ülésről. A rendelkezésre álló információk szerint az Egyesült Államok teljes nukleáris leszerelést követelt, amelyet a szankciók enyhítéséről folytatott vitákhoz kötöttek.

Bár Kim Dzsongun az egyes elnökökkel folytatott találkozók megerősítette elkötelezettségét a nukleáris atomfejlesztés visszafogása mellett, nyilvánvaló, hogy ennek a koncepciónak az értelmezése résztvevőként eltérő. Az Egyesült Államok és Dél-Korea, de alapvetően Kína és Oroszország is a nukleáris program teljes megszüntetését várná el – a meglévő fegyverekkel együtt. Az elemzések szerint a KNDK azt feltételezi, hogy a denuklearizálás

csak a program továbbfejlesztésére vonatkozik. Mindent összevetve nem valószínű, hogy Észak-Korea feladja nukleáris programját. Még a békeszerződés aláírásának lehetősége az Egyesült Államokkal sem feltétlenül garantálja azt, hogy az Egyesült Államok kormánya a jövőben nem veszi fontolóra az észak-koreai kérdés katonai megoldását. Ez a tény, hogy Kim Dzsongun, aki ténylegesen uralkodása elején van, nem engedheti meg magának, hogy ekkora kockázatot vállaljon. Nagy kérdéseket von maga után Kim rejtélyes eltűnése. Egy esetleges komolyabb megbetegedés, netán elhalálozás akár komoly veszélybe is sodorhatja az ország és a rendszer jövőjét.

IRODALOMJEGYZÉK

- [1] BUZO, A. (2003). Partyzánská dynastie. Politika a vedení Severní Koreje. Praha: BB Art, p. 343.
- [2] CHEON, S. (2013). The Kim Jong-un Regime's „Byungjin” (Paralled Development) Policy of Economy and Nuclear Weapons and the „April 1st Nuclearization Law”. Korean Institute for National Unification Online Series CO, iss. 13-11, p. 1-7.
- [3] CHOE, S. (2018). „We no longer need“ Nuclear or Missile Tests, North Korean Leader says. The New York Times. [Online] Elérhető az interneten: <<https://www.nytimes.com/2018/04/20/world/asia/kim-jong-unhotline-korea.html>>.
- [4] HUSENICOVÁ, L. (2019). Zahraníčná politika KĽDR: Ideové východiská a nástroje. Journal of International Relations, vol. 17, iss. 4, pp. 321-340.
- [5] ISOZAKI, A. (2019). North Korea Revamps its Constitution. The Diplomat. [Online]. Elérhető az interneten: <<https://thediplomat.com/2019/08/north-korea-revamps-its-constitution/>>.
- [6] LEE, G. (2003). The Political Philosophy of Juche. Stanford Journal of East Asian Affairs. 2003, vol. 3, iss. 1, pp. 105-112.
- [7] PARK, Y. (1999). The Kim Jong-il Regime: Structure, Policies, and Perception. East Asian Review, vol. 11, iss. 4, pp. 15-29.
- [8] PARK, Y. (2014). Policies and Ideologies of the Kim Jong-un Regime in North Korea: Theoretical Implications. Asian Studies Review, vol. 38, iss. 4, pp. 1-14. <https://doi.org/10.1080/10357823.2013.868864>
- [9] PIKSTON, D. – SAUNDERS, P. (2003). Seeing North Korea Clearly. Survival, vol. 45, iss. 3, pp. 79-102.